

2010-luvun muisteluteksti
Perhe- ja pariterapialehden 40-vuotisjuhliin

Juha Holma

juha.holma@jyu.fi

Pariterapian mahdollisuudesta parisuhdeväkivallan hoidossa ei ole yhtenäistä kantaa. Naisuhrien kokemukset pari- ja perheterapiasta ovat olleet kielteisiä ja näiden toimintatapojen on katsottu vain edistävän miehen valta-asemaa perheessä ja tekevän väkivallasta näkymättömän. Pariterapiaa ei ole katsottu sopivaksi hoitokeinoksi, koska vaarana on uhrin syyllistäminen ja patologisoiminen sekä vastuun siirtäminen uhrille. Myös tutkimustulokset Suomessa olivat osoittaneet, että naisuhrit ovat kokeneet pariterapian epäonnistuneen ja naiset eivät kokeneet saaneensa ääntään kuuluville tai heitä ei ollut ymmärretty. Mies hallitsi terapiatilannetta, oli vakuuttava ja uskottava.

Vuonna 2001 IFTA:n kongressi järjestettiin Brasiliassa, johon osallistunut Jarl Wahlström kertoi Sandra Stithin esitelleen pariterapiamenetelmää, jota oli kehitetty parisuhdeväkivallan hoitoon. Otin yhteyttä Sandraan ja sain hänen esityksensä ja muuta materiaalia aiheeseen liittyen. Vuonna 2008 tapasin Sandran IFTA:n Porton kongressissa. Arlene Vetere oli luonut pariterapiamenetelmän parisuhdeväkivallan hoitoon ja hän toimi kouluttajana Suomen Mielenterveysseuran parisuhdeväkivallan koulutuksessa. Suomessa oli ollut hankkeita parisuhdeväkivallan hoitamiseen pariterapialla muun muassa Porvoon seudulla (Jäppinen ja Ewalds) tai osana turvakoti-toimintaa (Antikainen). Porvoossa on ollut esikuvana juuri Stithin malli.

Näiden kahden mallin innoittamana aloitettiin vuonna 2009 Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksella PARITERAPIA PARISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISEMI-

SEN KEINONA -tutkimus. Tutkimus toteutettiin monikeskustutkimuksena, jossa mukana oli kahdeksan eri tutkimuskeskusta. Aineistona olivat parisuhdeväkivaltaan apua hakeneitten pariin nauhoitetut pariterapiakäynnit. Nauhoitettujen asiakastapaamisten lisäksi kerättiin tietoa terapiaistunnon arviointiasteikolla sekä seuranta-haastatteluilla.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten parisuhdeväkivaltaa kohdataan pariterapiatapaamisissa erilaisissa toimipisteissä. Erityisen mielenkiinnon kohteena oli tarkastella vastuuta, turvallisuutta ja väkivallan pysyvyyttä keskustelun kohteena. Tarkoituksena oli myös seurata eri keskustelukäytäntöjen vaikutusta eri osapuolten kokemuksiin pariterapiakäynneistä. Päämääränä oli tuoda näkyväksi parisuhdeväkivallan käsittelyn erityispiirteet pariterapiassa, kehittää tutkimuskeskusten toimintaa tätä kautta ja tarjota mallia parisuhdeväkivallan kohtaamiseen myös laajemmin julkisten palvelujen piirissä.

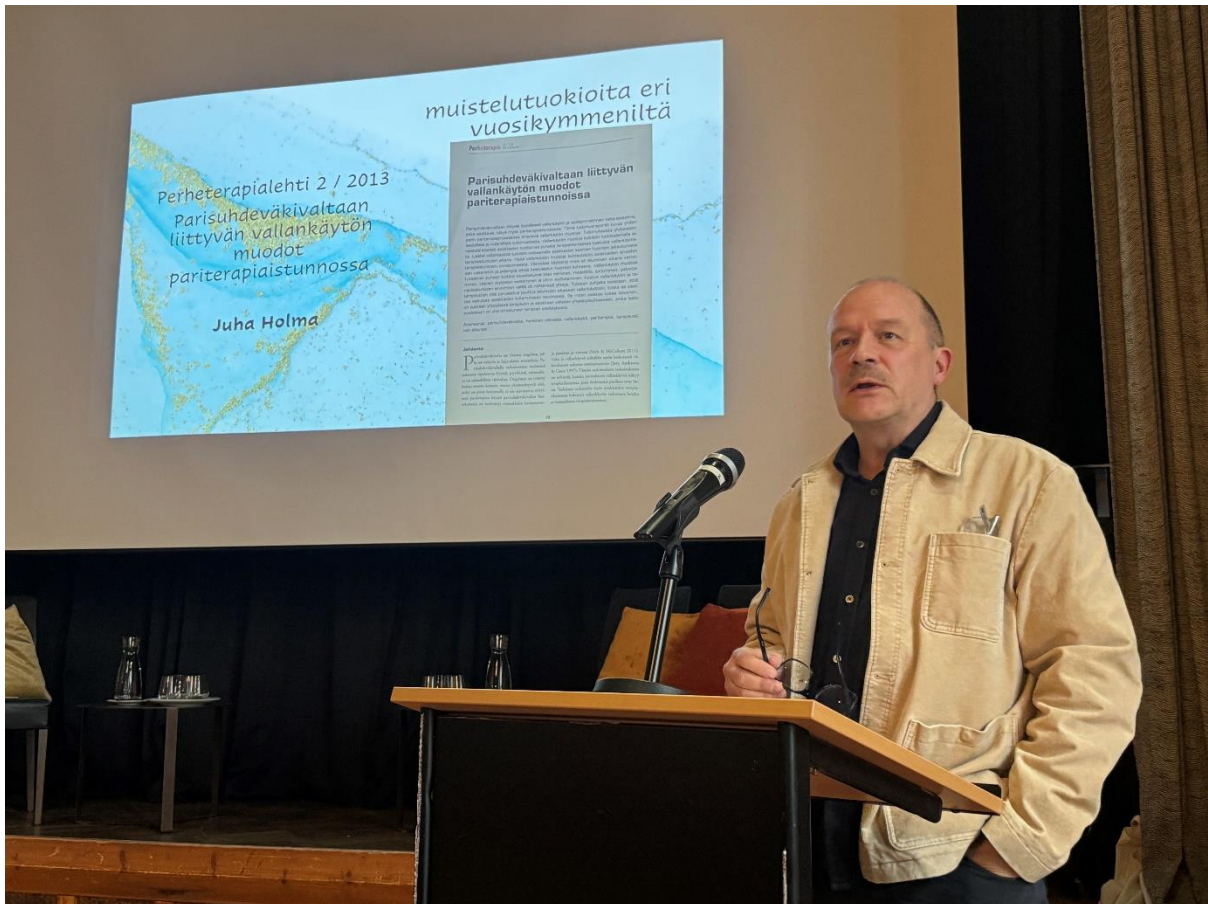
Tutkimushankkeeseen liittyen järjestettiin KANSAINVÄLINEN ASIANTUNTIJASEMINAARI 18–19.11.2013 Helsingissä, jossa kouluttajina oli professorit Sandra Stith ja Arlene Vetere. Järjestäjänä oli THL, Suomen Mielenterveysseura ja Jyväskylän yliopiston psykologian laitos.

Hankkeesta on tehty viisi kandidaatintutkielmaa ja 13 pro gradu -tutkielmaa. Kansainvälisiä julkaisuja on neljä ja viisi suomalaista julkaisua, joista suurin osa Perheterapia-lehdessä. Lisäksi tuloksia on esitelty useissa kansainvälisissä ja kotimaisissa tieteellisissä kongresseissa. Viimeisin tulos yhteistyöstä Sandran ja Arlenen kanssa on yhteisjulkaisu ”Safe Couples Therapy for Domestic Violence” vuonna 2023 Journal of the Family Therapy Association of Ireland -lehdessä.

Valitsin tähän tilaisuuteen Hanna Kyrön ja Heidi Kultan kandidaatin tutkielmaan pohjautuvan artikkelin ”Parisuhdeväkivaltaan liittyvän vallankäytön muodot pariterapiaistunnoissa”. Artikkelissa aineistona oli käytetty yhden parin pariterapia-prosessin videoituja terapiaistuntoja ja se tuo näkyväksi pariterapiaprosessissa ilmenviä vallankäytön muotoja. Juuri näitä vallankäytön muotoja pariterapian aikana oli kritisoitu ja haluttiin tuoda näkyväksi.

Miehen hallitseva asema suhteessa näkyi terapiaistunnoissa siten, että hän puhui jokaisessa istunnossa naista enemmän ja käytti pidempiä puheenvuoroja. Vallankäyttö ilmeni asiakkaiden mukaan tilan viemisenä, mitätöintinä, torjumisena, pakottamisena, väärin syytösten esittämisenä ja uhrin syyllistämisenä. Väkivallan uhri koki, että väkivallan tekijä vähättelee ja mitätöi hänen kokemuksiaan väkivaltatilanteista. Naisen tunteiden ja kokemusten kyseenalaistaminen ja vähättely ei liittynyt ainoastaan väkivaltatilanteisiin; mies vähätteli myös naisen neutraaleihin arkitilanteisiin liittyviä kokemuksia.

Tämän tutkimushankkeen lisäksi olemme tutkineet muun muassa monen perheen ryhmämuotoisen väkivallan hoitomenetelmän tutkimushankkeessa ja väkivallan tekijöiden ryhmämuotoisessa hoidossa sukupuoleen liittyvien käsitysten vaikutusta vallankäyttöön, vastuullisuuteen ja vanhemmuuteen perheessä ja parisuhteessa.

Alkuperäiseen artikkeliin viittaaminen:

Kulta, H., Kyrö, H. & Holma, J. (2013). Parisuhdeväkivaltaan liittyvän vallankäytön muodot pariterapiaistunnoissa. *Perheterapia*, 2, 32–44.